

De fijnste van Willem

*Vijfentwintig liefhebbers
over hun favoriete
Willem Wilmink-gedicht*

Met illustraties van Diana Huijts

AFdH Uitgevers i.s.m. kunst- en cultuurblog VersTwee.nl

AFdH

Leve de lieve virtuositeit

Nick Muller is aan het eind van het jaar altijd kerstboomverkoper in een dorpje bij Doetinchem. De rest van het jaar is hij webredacteur van *HP de Tijd* en een bevolgen literatuurliehebber. *Weet je wat jullie moeten doen?* zei hij, *laat mensen vertellen wat hun favoriete Willem Wilmink-gedicht is. Of hun favoriete WW-lied, daar zijn er ook ontelbaar veel van.*

Wij vonden het een heel goed plan. Wij is AfdH Uitgevers en de redactie van kunst- en cultuurblog VersTwee.nl. In 2018 besteedde *De Wereld Draait Door* zeer uitgebreid aandacht aan Willems werk. Presentator Matthijs van Nieuwkerk zei: ‘Wilminks oeuvre is een oase van zachte, wijze en vooral lieve virtuositeit’. In 2019 publiceerde Elsbeth Etty haar Wilmink-biografie. Daarna werd het langzamerhand wat stiller. Dat betekent niet dat de man en zijn werk vergeten zijn. Integendeel. Zijn liedjes en teksten zijn nog steeds springlevend en tijdloos.

Dat bleek wel toen we jonge en oudere mensen, vrouwen en mannen, bekende mensen en nog niet bekende mensen vroegen om een bijdrage. We zochten uitgesproken liefhebbers. Hun lievelingsgedichten, hun herinneringen en veel nog onbekende verhalen stroomden binnen. Zo ontstond er een heerlijk boek, geheel in de geest van Willem.

Speciaal voor dit boek maakte de Enschedese schilder en graficus Diana Huijts (1954) het omslag en de linoleumsneden in het binnenwerk bij de gedichten van Wilmink.

Op 25 oktober 2026 zou Willem Wilmink zijn 90^e verjaardag hebben gevierd als hij niet in 2003 overleden was. Het leek de uitgever en de hoofdredacteur van VersTwee.nl een mooi idee

om Willems virtuele 90^e verjaardag te vieren. Met dit boek als verjaarsgeschenk en een feestavond in de Grote Kerk te Enschede, met bijdragen van tal van oude(re) en nieuwe jonge vrienden, de jongste 21 jaar, de oudste 90, allen nog steeds of voor het eerst echte liefhebbers van zijn prachtige werk.

Geniet ervan, en blijf hem lezen, die Willem Wilmink!

AFdH Uitgevers, Paul Abels & Geke Mateboer
VersTwee.nl, Theo Hakkert

DH26

Daar kluunt een kerel zonder kop!

Vic van de Reijt

Willem Wilmink hield wel van een grapje. Tijdens zijn colleges op het Instituut voor Neerlandistiek in de droeve jaren zeventig werd van hem verwacht dat hij ook de wetenschapsfilosofie van de Frankfurter Schule met ons deelde: de theoretische geschriften van Herbert Marcuse, Jürgen Habermas en Theodor W. Adorno. Over die laatste zei hij: ‘Da’s toch een wielrenner, Adorno?’

In die tijd brak Nel Benschop door als veel geciteerd dichteres in de overlijdensadvertenties, wat volgens Willem het hoogste was wat je als dichter kon bereiken. Maar dat Mieke Telkamp (‘Mie Ketelkamp’) zich vergreep aan de klassieke hymne *Amazing Grace* kon hij maar moeilijk verkroppen:

*Waarheen? Waarvoor?
zingt Mieke Telkamp bij herhaling.
Het antwoord luidt:
bijwoordelijke bepaling.*

Wilmink verpakte zijn humor meestal in melancholieke verzen en liedjes, maar af en toe kon hij schaamteloos komisch zijn, zeker als hij zich van het Twentse dialect bediende, zoals in het beroemd geworden vers ‘Heftan tattat’:

*En hoo is t dan noe met Bernard?
Heftan tattat! Heftan tattat!
Hee har völs te völ patat had
en doo hefe t dus an t hart had.*

Ook heel grappig is ‘Problemen uitpraten op z’n Twents’:

*Na een kwart eeuw met ons beiden
komt mijn vrouw naar me toe en toen*

*zegt ze: 'ik wil van je scheiden'
en ik zeg: 'nou, dat moej' dan maar doen.'*

En dan zijn er nog geestige gedichten die zijn bundels nooit hebben gehaald, zoals rijmende boekopdrachten en brief-mededelingen op rijm. In 1985 zou er onder redactie van Wilmink bij Bert Bakker een nieuwe druk verschijnen van de *Goyescos* van Hendrik de Vries, 'de nestor der Bataafse dichters'. Als redacteur van de uitgeverij had ik na veel moeite een afspraak geregeld met de oude bard in Groningen, waarop Willem meteen juichend antwoordde:

*Hoera! De afspraak gaat dus door!
Hendrik de Vries geeft ons gehoor.
Wob zocht voor ons de juiste treinen
daar wij haar te stompzinnig schijnen
(en zeer terecht) om wel te varen
van hier tot helemaal in Haren.*

Het werd overigens een legendarisch uitstapje. Riek, de vrouw van de dichter, weigerde ons aanvankelijk binnen te laten, wat na vele godverdommes van Willems kant en na de aanschaf van een bos rozen, in De Vries' favoriete rood en gele Spaanse kleuren, ongedaan werd gemaakt.

Altijd geestig is Wilmink als hij schrijft vanuit het kinderperspectief, zoals in het lied 'Hondedrollen':

*Honden! Poep niet
op ons voetbalveld,
wij hebben er narigheid van.
Als je moet schijten
met alle geweld,
doe het THUIS! In de koekepan!*

Ook de scatologische avonturen van 'Jan Olifant' gaan er bij de jeugd goed in:

*Ach... als de agent de staart optilt,
komt, met een knal waar 't huis van trilt,
een lading diarree naar buiten.
'Politie mag je nooit bespuiten!'
roept nog de agent. Maar geen die 't hoort:
reeds heeft de stront zijn stem gesmoord.*

Dat hij ook zonder poep en pies de kinderen (en hun bezorgde ouders) kan vermaken bewees hij in zijn laatste levensjaren met de volgende wintervertelling – verplichte kost voor grootouders die hun nakroost de stuipen op het lijf willen jagen:

Na de elfstedentocht

Opa vertelt

*Met honderd kranten op de borst,
bij meer dan honderd graden vorst,
in pegelval en windgestriem,
zo kluunden wij langs Bartlehiem.*

*Toen was de Elfstedentocht volbracht!
Wij zaten in de winternacht
gezellig bij de open haard
in bondshotel Het Houten Zwaard.*

*'Wat jeukt mijn voet!' zei Gijs de Groot.
Hij tikte ermee tegen een poot
van een houten tafel die daar stond
en zie: de voet viel op de grond.*

*De voet, met schoen en schaats eraan,
bleef stil tegen de tafel staan.
Wij zeiden dat hij blij zijn mocht
dat het gebeurd was ná de Tocht!*

*Wij vormden daar een soort gezin:
de ene had een diepvrieskin,*

*een tweede een bevroren hand,
een derde een verloren tand.*

*Teun Bouma deed die dag een plas
bij Harlingen in 't witte gras.
Het lichaamsdeel dat hij verloor
daar heb ik hier geen woorden voor.*

*Steeds nieuwe gasten schoven aan,
geamputeerd, maar zeer voldaan.
Met Berenburgers wist men raad
tot in de vale dageraad.*

*Dan klinkt er bij de duiventil
een meer dan ijselijke gil:
'Daarginds... tegen het dijkje op...
daar kluunt een kerel zonder kop!'*

*Wij gingen met zijn allen gauw
naar buiten in de bitt're kou,
en ja: een schim van een meneer
kluunde wanhopig heen en weer.*

*Was het een Fries? Was het een Drent?
Men wordt niet makkelijk herkend,
als op de romp het hoofd ontbreekt.
Maar het was griezelig! Dat spreekt.*

*De voetverloren dappere Gijs
ging met zijn ene schaats op 't ijs.
Geholpen door zijn wandelstok
schaatste hij langs het kippenhok*

*en heeft de kluner opgehaald,
die vlak bij 't einddoel was verdwaald,
want zie, zijn hoofd bevroor bij Sneek,
hij schaatste niet meer waar hij keek*

*en toen werd bij een lange haal
een lage brug hem zeer fataal
zodat, met rinkelen als van glas,
zijn hoofd op 't ijs gevallen was!*

*Kind, als je in je doel gelooft
en koppig blijft, ook zonder hoofd,
maakt dikwijls iemand met één voet
je hele dag weer mooi en goed.*

*Die twee deden de finish aan
en het applaus was erg spontaan
en 't kwam van kerels, lieve kind
zoals je nog maar zelden vindt.*

Vic van de Reijt (1950) is uitgever, publicist, muzikkenner en, naar eigen zeggen, 'hoeder van bedreigde muzieksoorten'. Hij schreef o.a. de biografie van Willem Elsschot. In 2022 verscheen *'t Kon minder*, een keuze uit het werk van Willem Wilmink, verzorgd door Van de Reijt.

De deur van de dag

De deur van de dag
is opengeset
de nacht is van de straat ^{af} geboend
de vogels zijn weleengescreed.

Stralend komt er een heer van ^{op veel} ~~veel~~ te zijden-
boeren in een knis bos en mijn kroonfel
hoort een wekker af-
die zijn lanten dan ik.

Het prikt in mijn ogen, de vliegen
het prikt.

26-10-60.

Handschrift 'De deur van de dag', uit ringbandcahier 'Dictaten Wim Wilmink',
met als titel 'Gedichten en ander werk vanaf september 1960'.

In regel vijf van het gedicht is het vijfde woord tamelijk onleesbaar. Waar-
schijnlijk staat er 'kar'. Afkomstig uit de collectie van het Literatuurmuseum.